

Deprem Bölgesinde Yeterli Beslenememe Sorunu Artarak Devam Ediyor!

29 Kasım 2024

Şubat 2023 depremleri, resmi açıklamalara göre; 120 bin kilometrekarelik alanda 11 il, 124 ilçe, 6 bin 929 köy ve mahalleyi etkilemiş, 53 bin 537 kişinin yaşamını yitirmesine, 107 bin 213 kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Ne yazık ki Şubat 2023 depremlerinin sonuçları, insanların yaşamlarından ve sonrasında oluşan sorunlardan azade bir biçimde bu sayılara hapsedilmeye çalışılmıştır. Afet sonrası yeniden inşa dönemi için Birleşmiş Milletler tarafından mortalite ve morbidite oranlarından sonra, malnütrisyon oranı sağlıkla ilgili temel göstergelerden biri olarak kabul edilmektedir. Çocuklardaki malnütrisyon oranlarıysa toplumsal sorunlar için erken uyarı olarak kabul edilmelidir. Bu açıdan Şubat 2023 depremleriyle oluşan krizin 21 ay sonraki derinleşen toplumsal sorunlarını anlamak ve yeniden inşa edilmeye çalışılan şehirlerin toplumlardan bağımsız olmadığı; sadece konutların değil, gündelik hayatın tekrar inşa edilmesi için politikaların geliştirilmesi gerektiği çalışmamızda bir kez daha ortaya konmaktadır.

TTB-SES olarak, beslenme üzerinden afetin sağlığa etkilerinin izlenmesi çalışmamız, Hatay'ın ardından Adıyaman örneğiyle devam etmektedir. Şubat 2023 depremlerinin etkilediği geniş coğrafyada farklı bir kesitin ele alınması ve depremlerin 15-18. ayındaki durumun gösterilmesiyle izlem, mekansal ve zamansal olarak kıyaslanabilir hale getirilmiştir.

Adıyaman ilinde depremin 15-18. ayında yaptığımız niceliksel, niteliksel ve gözlem bileşenleri olan bu çalışmada da gıda güvencesi ve gıda güvenliği ile ilgili durumu görünür kılmayı hedefliyoruz. İl merkezi ve bağlı belde-köylerde yaşayan 374 çocuk ve ailesinden toplanan verilerin analizinde en temel sorunlar hâlâ barınma, ekonomik yetersizlikler, gıdaya erişememe ve saklama koşullarının yetersizliğidir. Ailelerin üçte biri hâlâ konteynır kentlerde yaşarken, evde kalan kişilerin %60'ı hasarlı binalarda oturmaktadır. Bu durum mutfığa erişim sorunlarını ve saklama alanı yetersizliğini artırmaktadır. Ailelerin yaklaşık üçte ikisinin (%63,4) güvenceli bir işinin olmaması ve görüştüğümüz ailelerin neredeyse yarısının düzenli bir gelire sahip olmaması, çocuklarda gıda güvencesizliğinin önemli nedenleri arasındadır. Çocukların sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi için özellikle yaşamlarının ilk altı ayında sadece anne sütü ile beslenmesi gerekmektedir. Deprem sonrasında anne sütünün strese bağlı azalması, annelerin yetersiz beslenmesinden kaynaklı sütünün gelmemesi gibi birçok sorundan dolayı ilk altı ayda sadece anne sütü alan çocukların oranı %32'dir. Bu durum beslenme yetersizliğinin anne karnından çıktıktan itibaren başladığını göstermektedir. 6-23 ay çocuklarda yeterli tamamlayıcı beslenmede de ciddi sorun vardır. Ancak iki çocuktan biri yeterli tamamlayıcı beslenme kriterlerini sağlayabilmektedir. 1-4 yaş çocuklarda özellikle süt ve süt ürünleri, et ürünleri, sebze ve meyve gibi besin değeri yüksek gıdaların tüketimi oldukça az iken, yüksek enerjili paketli gıda (abur cubur) tüketim oranı oldukça yüksektir. Toplamda çocukların %80,2'si günde en az bir kez yüksek enerjili paketli gıda tüketirken, bu oran 0-6 aylık çocuklarda %17,1'dir. Sadece anne sütü ile beslenmesi gereken çocuklarda dahi abur cubur tüketimi görülmektedir. Derinlemesine görüşmelerde de ekonomik yetersizlikten kaynaklı ailelerin ucuz gıdalara yönelmeleri, çocukların yaşadığı en büyük beslenme sorunlarından biri olarak belirlenmiştir.

Çocuklarda gıda güvencesizliği yetersiz beslenme (bodurluk, zayıflık ve aşırı kiloluluk) ile sonuçlanabilmektedir. Şubat 2023 depremlerinin 15-18. ayında (afetin iyileşme döneminde) Adıyaman ilinde beş yaş altı çocukların %14,4'ünde bodurluk; %6'sında zayıflık ve %6,5'inde aşırı kiloluluk belirlenmiştir. Depremi yaşayan çocukların yarısından fazlasının (%57,7) ruh sağlığı sorunları, 2-4 yaş çocukların %8,6'sında da bilişsel gerilik saptanmıştır. Dahası toplumsal gruplar beslenme sorunu farklı yaşamaktadır. Anadili Arapça ve Kürtçe olanlarda bodurluk, Türkçe olanlara göre daha yüksektir.

Adıyaman'da elde edilen sıklığın Hatay çalışmasında (2023) en yüksek prevalans olan 0-11 ay bebeklerdeki %11,3'ten bile daha yüksek olması, Adıyaman'da bodurluğun 0-11 aylık bebeklerde %26,6, 0-5 aylık bebeklerde %48 olması depremin etkilerinin giderek derin toplumsal sorunlar haline gelmesinin göstergesi olarak kabul edilebilir.

TTB ve SES'in Şubat 2023 Depremleri 6, 12 ve 18. Ay raporlarında dile getirdiğimiz önerileri, Hatay ve Adıyaman'da yaptığımız malnütrisyon çalışmalarından elde ettiğimiz bulgular ile yapılandırarak bir kez daha dile getiriyoruz:

- Gıda güvencesi ve güvenliği ile ilgili durum düzenli aralıklarla saptanmalı ve izlenmelidir.
- Çocukların sağlık takibi ve beslenme izlemleri yapılmalı ve kamuoyu ile şeffaf şekilde paylaşılmalıdır.
- Beslenme yetersizliklerine uygun vitamin ve mineral takviyeleri sağlanmalı, özellikle yetersiz beslenen çocuklar için takviye programları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
- Çocuklar için yeterli ve besleyici gıda düzenli olarak sağlanmalıdır.
- Mutfak koşullarının iyileştirilmesi ve hijyen acilen sağlanmalı, gıda güvenliği için saklama koşulları iyileştirilmeli, elektrik kesintilerinin önüne geçilmesi için gerekli altyapı güçlendirilmelidir. Tüm bunlar barınma koşullarının iyileştirilmesi bir an önce konteynırlardan kalıcı konutlara taşınma ile mümkündür. Bu nedenle kalıcı konutlara geçiş için süreç planlanmalı ve en kısa zamanda geçiş yapılmalıdır.
- Herkesin temiz içme suyunun erişimi sağlanmalı, çevresel hijyen ve sanitasyon sağlanmalıdır.
- Hane ekonomisi güçlendirilmeli, istihdam olanakları sağlanmalı, yerel tarım ve hayvancılık güçlendirilmelidir.

Tüm bu önlemler, sağlıklı yaşam hakkının korunması adına hayati bir zorunluluktur. Kamu otoritesi, bu sorunları çözmemekle toplumun en temel haklarından birini ihlal etmiş olacaktır. Bu noktada, hızlı ve etkili çözümler üretmek, kamunun devredilemez sorumluluğudur. Deprem sonrası gıda güvenliği ve çocukların beslenme durumu, yalnızca bir hayırseverlik meselesi değil, aynı zamanda toplumun sağlıklı geleceği için bir zorunluluktur. Kamu otoritesinin bu sorumluluğu yerine getirirken emek ve meslek örgütleri, demokratik kitle örgütleri ve toplumun öz örgütleri ile bir araya gelerek ortak bir çözüm stratejisi geliştirmesi kritik öneme sahiptir. Dayanışma, kolektif eylem ve toplum katılımının sağlanması bu zorlukların üstesinden gelmek için en güçlü araçlarımızdır. Bu süreçte, haklarımızı savunmak ve birlikte hareket edecek mücadele alanları oluşturmak, geleceğimizi birlikte inşa etmenin anahtarı olacaktır.

Türk Tabipleri Birliği

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası

